

تحلیلی بر نقش کارکنان وظیفه‌ی انتظامی در تامین امنیت شهروندان استان

کردستان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۱۲

شعبه پیرخدری^۱، حجت اسفندیاری^۲

چکیده:

هدف از انجام پژوهش حاضر، شناخت نقش سربازان در تامین امنیت شهروندان در استان کردستان است. پژوهش حاضر با هدف بررسی موضوع، از روش کتابخانه‌ای و بهره‌مندی از داده‌های آرشیوی سعی نموده تا ابزار مختلف تاثیرگذاری سربازان بر ایجاد نظم و امنیت را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهند. جغرافیای مورد مطالعه، استان کردستان است. بررسی‌ها نشان داد که مولفه‌هایی چون: شناخت جایگاه سرباز در نیروهای مسلح؛ نقش معنویت‌گرایی در سربازان؛ تاثیر سربازی بر جوانان؛ افزایش روحیه ایثارگری؛ گسترش و تقویت ارتباط با دیگران؛ تمرین مدارا و بردباری؛ تمرین قناعت‌پیشه‌گی؛ و دستیابی به روحیه نظم و انضباط با سربازی در عرصه‌ی خدمت حاصل می‌شود. حال نتایج حاکی از آن است که سربازی در استان کردستان، رابطه‌ی مستقیمی با تامین نظم و امنیت توسط سربازان در کنار دیگر نیروهای کادر دارد. لذا نقش تعیین‌کننده‌ی سربازان در تامین امنیت شهروندان استان کردستان در چهارچوب خدمت در نواحی شهری، برون شهری و مرزهای استان کردستان نمود پیدا می‌کند، به طوری که تحقق راستین آن در گرو بذل توجه به نیازهای آنان و توجه به دغدغه‌های آنان در این خصوص است.

واژگان کلیدی: سرباز، امنیت، شهروندان، استان کردستان

مقدمه و بیان مساله:

حق حیات و زندگی کردن، از مهم‌ترین، اساسی‌ترین و بنیادی‌ترین حقوق طبیعی و مقدم هر بشر است که از برکت آن، افراد انسانی می‌توانند از سایر حقوق اساسی خویش بهره‌مند شوند. اما از شروط حق حیات انسان، در میان شروط مختلف آن، داشتن امنیت در تمامی ابعاد و معانی آن می‌باشد که خود از جمله حقوق طبیعی و مقدم انسان و اساس برخوردارگی او از دیگر حقوق مهم محسوب می‌شود (پاریقلی، ۱۳۹۲: ۹).

مفهوم امنیت، به عنوان شرط بنیادین حیات انسانی در همه‌جای دنیا و اکثر اسناد بین‌المللی و قوانین اساسی کشورها، قابل درک بوده و همواره مورد تأکید قرار گرفته است و تأثیرات اساسی در زندگی بشر دارد. برخوردارگی از امنیت را می‌توان به عنوان طبیعی‌ترین و اساسی‌ترین حق افراد بشر تلقی کرد که مبنای برخوردارگی سایر حقوق و آزادی‌های اساسی بشر است. امنیت، در یک معنا، عبارت از اطمینان خاطر است که بر اساس آن، افراد در جامعه‌ای که زندگی می‌کنند، نسبت به حفظ جان، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود، بیم و هراسی نداشته باشند (همان: ۱۱).

از همین رو، نیاز به امنیت، همواره از بنیادی‌ترین نیازهای انسان در جامعه بشری به شمار می‌رود و بر اساس تئوری‌های جامعه‌شناسان و روانشناسان معروف از جمله مازلو در هرم نیازها، جزء اولین نیازهای اساسی است، یعنی بعد از نیازهای فیزیولوژیکی نیاز به امنیت است که در صدر قرار دارد. این نیاز که در گذشته عامل مهمی در شکل‌گیری سازمان‌ها و نهادها در درون هر جامعه بوده، توانسته است مانند گذشته به عنوان یکی از مهم‌ترین و حیاتی‌ترین نیاز بشر امروز مطرح شود، تا جایی که تحقق آن در هر جامعه ای نوید پویایی، رشد و توسعه برای آن جامعه بوده و ثبات و پایداری ساختارهای اجتماعی را در آن جامعه موجب می‌شود. مقوله امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است. بی تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها مهمتر از عنصر امنیت و آرامش در جامعه نبوده است. (همان: ۲۲).

جوانان هر مرز و بومی، سرمایه‌های اجتماعی آن کشور محسوب می‌شوند که در تعیین خط مشی آینده، نقش مهمی ایفا می‌کنند. نقش جوانان در تحقق فرایندهای مختلف، ذر یک کشور، متفاوت است. در این میان، خدمت مقدس سربازی به عنوان یک تجربه تقریباً منفک از نوع زندگی جمعی، نسبت به دیگر گروه‌های جمعی برای جوانان ایرانی، مطرح است. سربازی در شکل‌گیری انسجام اجتماعی و هویت بخشی ملی، نقشی انکارناپذیر را داراست. در کشور جمهوری اسلامی ایران - که درصد بالایی از جمعیت آن را جوانان به خود اختصاص می‌دهد- این سرمایه از ارزش و اعتبار بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها برخوردار است. به طوری که خدمت مقدس سربازی به عنوان یک هنجار بر آمده از جامعه

ایرانی، تاثیر بی بدیلی در شکل‌گیری و تقویت انسجام اجتماعی و هویت ملی می‌گذارد. از یکسو، فضای مبتنی بر انسجام اجتماعی و هویت ملی از حیث روانی-فکری بستر لازم برای پیشرفت‌های اقتصادی و سیاسی را فراهم می‌آورد و از سوی دیگر این دو عامل خود نقشی اساسی و مهم در تامین امنیت داخلی ایفا می‌کنند (رستمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۴).

امنیت، یکی از مهم‌ترین و بحث‌برانگیزترین موضوعات و مفاهیمی است که امروزه در جوامع و گروه‌های انسانی مطرح شده و مورد توجه قرار گرفته است. نظریه‌ها و اندیشه‌های گوناگونی در زمینه چگونگی ایجاد، تقویت و استمرار، زمینه‌های مؤثر در تقویت و شکل‌گیری، چگونگی ضعف و اضمحلال و انواع و ابعاد مختلف آن، مطرح و منتشر شده است. نکته مورد اتفاق نظر، تعدد و کثرت عوامل تأثیرگذار بر امنیت است. صاحب نظران متفاوتی از قبیل فیلسوفان، سیاستمداران، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان در خصوص امنیت، صحبت کرده و تلاش داشته‌اند آن را به صورت‌ها و انواع مختلف توصیف، تشریح و تبیین کنند (همان: ۱۸).

اگر تامین امنیت به عهده دولت و حاکمیت باشد، دولت هم برای تحقق این مهم، از ابزارها و نیروهای مختلف و متعددی بهره می‌برد. یکی از این نیروهای، نیروی سرباز و سربازی، یا همان کارکنان وظیفه، می‌باشد.

اما تضمین حق امنیت شهروندان، از وظایف اساسی دولت‌ها و حکومت‌ها است تا بر اساس تعهدات، قرارداد اجتماعی و قوانین نافذ کشور خود، از این اصل بنیادی بشری حمایت و زمینه‌سازی جهت برقراری آن کنند. با توجه به گستردگی، ابعاد و انواع امنیت، راه‌های مختلفی برای ایجاد آن وجود دارد. از همین رو، می‌توان گفت که امنیت از یک منظر، مفهومی نسبی است. البته قضیه در عمل نیز چنین است. یکی از راه‌ها و شیوه‌های تامین امنیت در تمامی کشورها و ملت‌های مختلف در طول تاریخ و در امروز، همواره تامین آن به کمک نیروهای مسلح بوده و خواهد بود. (همان: ۱۷).

در این میان، بخش‌های زیادی از این نیروها را در کشورهای مختلف، کارکنان وظیفه یا همان سربازان تشکیل می‌دهند. نیروهایی که در کشورهای مختلف به اشکال مختلف وجود داشته و دارند. اشکالی مانند: ارتش حرفه‌ای (استخدامی). در ۱۲۳ کشور جهان، اجباری، اختیاری، ترکیبی از اجباری و اختیاری، یک ساله، ۱۸ ماهه، دو ساله و حتی ۷ ساله (رستمی و امدادی، ۱۳۹۲: ۲۶). برچنین زمینه‌هایی، هدف پژوهش حاضر این است که سربازان می‌توانند چه نقشی در تامین امنیت در استان کردستان داشته باشند؟

مبانی نظری پژوهش:

مقام معظم رهبری (مدضله تعالی). در فرازی از فرمایشات خودشان، در تاکید اهمیت خدمت مقدس سربازی فرمودند:

«خدمت وظیفه عمومی، خدمت واقعاً مقدسی است که در جنگ و صلح در صف اول نیازهای ملت و کشور قرار دارد. هم خانواده‌ها هم آحاد جوانان، باید اهمیت آن را درک کنند و با شوق و علاقه به آن بپردازند». (Leader. Ir: ۱۳۹۸/۰۲/۲۷).

پرداختن به چرایی و ضرورت نظام وظیفه عمومی در کشور ما، نیازمند مراجعه به دیدگاه‌های قانونگذاران و بررسی نظرات موافقین و مخالفین آن می باشد؛ اما آنچه که در اینجا به اختصار می توان بیان داشت این است که اگر بخواهیم از دیدگاهی کلان به این مسأله نگاه کنیم، از جهات متعدد دارای پشتوانه منطقی می باشد:

همان طور که بیان شد، اصولاً مسأله تأمین امنیت برای هر کشور و جامعه ای از اهمیت بسیار ویژه ای برخوردار است و این مهم خصوصاً با در نظر گرفتن مسائلی نظیر احتمال تهاجم نظامی بیگانگان، شورش‌های فراگیر مخالفین و . . . ، جز با مشارکت و آمادگی عمومی تمامی اعضای جامعه میسر نمی باشد؛ مسلماً کشوری از قدرت دفاعی بالا و آمادگی کامل در مقابل خطرات احتمالی برای حفظ کیان، هستی و ناموس خود برخوردار است که همیشه در پادگان‌ها و مراکز نظامی و انتظامی، نیروهای آماده دفاع حضور فعال و جدی داشته باشند. (ردموند، ۲۰۱۳: ۱۵).

از این رو، خدمت اجباری برای جوانان یک کشور، علاوه بر این که می تواند در تهیه نیروی نظامی مورد نیاز یک کشور برای تأمین امنیت آن و جلوگیری از خطرات احتمالی و بالاخره کاستن از بودجه‌های بالای نظامی یک کشور مؤثر باشد، سبب می شود تا بعد از پایان خدمت سربازی نیز، کشور از افرادی آموزش دیده و آشنا به اصول و روش‌های دفاعی و نظامی در مواقع نیاز برخوردار باشد. اهمیت این موضوع، با در نظر گرفتن موقعیت حساس جغرافیایی و ژئوپلیتیکی کشور ما - که در طول تاریخ همواره مورد هجوم نیروهای خارجی بود- به خوبی مشخص می شود. (ردموند، ۲۰۱۳: ۷۱).

از سوی دیگر، از منظر آموزه‌ها و گزاره‌های دینی هم، همه مسلمانان موظف به کسب آمادگی دفاعی در مقابل هجوم احتمالی دشمنان هستند، چنانکه قرآن کریم در این خصوص می فرماید:

«واعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عبدوا لله و عدوكم». (سوره انفال، آیه ۶۰).

مسلماً یکی از آثار مثبت سربازی، کسب آمادگی‌های نظامی و دفاعی برای اکثریت افراد کشور اسلامی ماست و در بازدارندگی از خطرات احتمالی از جانب دشمنان، نقش مهمی ایفا می نماید. از این رو، خدمت سربازی، همواره امری مقدس محسوب می شود. حضرت امام خمینی(ره). درباره آن می

فرمایند: «خدمت سربازی از عبادات اسلام است». مقام معظم رهبری (مدضله العالی). نیز می‌فرمایند: «خدمت وظیفه عمومی واقعاً خدمت مقدسی است که در جنگ و صلح در صف اول نیازهای ملت و کشور قرار دارد». (leader.ir: تاریخ مراجعه: ۱۳۹۸/۰۳/۲۵).

خدمت سربازی علاوه بر مسأله آمادگی دفاعی و ورزیدگی جسمانی جوانان، از نظر اجتماعی و فردی نیز می‌تواند آثار بسیار مثبتی برای جوانان داشته باشد، روحیه نظم، انضباط و اطاعت از قانون را به آنان آموخته و از عوامل مهم جامعه‌پذیری اعضای جامعه محسوب می‌گردد و در میزان آگاهی‌های سیاسی - اجتماعی و تقویت بینش سیاسی جوانان، مؤثر می‌باشد.

از این رو، سربازان، همواره بخشی از بدنه‌ی اصلی نیروهای مسلح نظامی و انتظامی هستند که برای ایجاد و حفظ امنیت در کشور و نظم اجتماعی مدتی را در اختیار نیروهای مسلح قرار می‌گیرند. این امر در تمامی کشورهای مختلف، با اهداف و عبارتهای متفاوتی از قبیل خدمت ضرورت سربازی حرفه‌ای، سربازی داوطلبی و... مطرح بوده و اجرا می‌شود.

سربازی، خدمت مقدسی است که هم به لحاظ جسمی و هم به لحاظ فکری، می‌تواند سربازان را برای ادامه مسیر زندگی خویش به صورت فردی مسئولیت‌پذیر و شجاع آماده نماید تا از پس مشکلات موجود در ادامه مسیر زندگیشان به خوبی برآیند. سربازی در واقع فعالیتی است که برای جوانان سرباز، ارزش و اعتبار معنوی ایجاد کرده و به همین دلیل از جوانان خواسته می‌شود جهت ادای دین خود نسبت به برقراری امنیت کشور و دفاع از حقوق مردم، آنرا پذیرفته و به انجام برسانند. با توجه به آموزه‌های دینی همه مسلمانان موظف به کسب آمادگی دفاعی در مقابل هجوم احتمالی دشمنان هستند. بهترین زمان برای خودسازی و تزکیه نفس، دوران سربازی است. همانگونه که امام علی (ع) می‌فرمایند: "سربازان به فرمان خداوند، برای مردم دژهایی محکم، برای حاکمان مایه افتخار و برای دین سبب عزت راه‌های امنیت کشورند". پس نباید وجود سرباز و تاثیر او در برقراری نظم و امنیت کشور را موضوعی بی‌تاثیر در نظر داشت. در طول دوران خدمت سربازی، عده کثیری از سربازان به صورت مستقیم با مردم سروکار دارند. لذا بایستی رفتار و منش آنان نیز درخور شخصیت مردم کشور باشد. امروزه اخلاق نیکو از قواعد ناظر به زندگی انسان سخن می‌گوید و بشر با یاری عقل حسابگر خود به اصولی دست یافته است که می‌تواند معیاری برای تشخیص خوبی و بدی رفتار باشد. در طول دوران خدمت سربازی، بایستی با سربازان با فروتنی و خوش رویی و به صورت مسالمت‌آمیز تعامل و رفتار شود تا آنان نیز بتوانند فضیلات اخلاقی نیکو را توسط مافوق خود بیاموزند تا به همان ترتیب، نسبت به نحوه رفتار و عملکرد خود با ارباب رجوع و مردم، مهارت کافی را داشته و باعث خوش بینی مردم نسبت به خود گردند؛ چرا که نوع رفتار و کنش سربازان با مردم، در بسیاری از

موارد می تواند باعث شکوفایی و رشد خود آنان نیز گردد. ویژه بودن رابطه میان فرماندهان و فرمانبران حکم می کند که فرماندهان فرمان خود را در کمال دوراندیشی و با در نظر گرفتن همه جوانب صادر نمایند و فرمانبران به ویژه سربازان ضمن اجرای فرامین آن ها، به جنبه های ارزشی رفتار خویش نیز توجه کنند. لذا بایستی توجه داشته باشند که در کنار انجام وظایف خود، در دفاع از حقوق مردم در مقابل ظلم و طاغوت نیز همچون فرماندهان و عوامل نیروهای مسلح، پای در عرصه گذاشته تا به کمک آنان، باعث دفاع از حقوق مردم عزیز کشورمان شوند. دفاع از جان و مال مردم کشور و آب و خاک میهن عزیزمان، جزو وظایف و اولویت خدمت سربازان است؛ چرا که بزرگترین حقوق مردم، امنیت آنان است. مساله تامین امنیت برای هر کشور، از اهمیت بسیار ویژه ای برخوردار است و این مهم خصوصاً، با در نظر گرفتن مسائلی نظیر احتمال تهاجم نظامی بیگانگان، شورش های فراگیر مخالفین و ... جز با مشارکت و آمادگی عمومی تمامی اعضای جامعه میسر می باشد. مسلماً کشوری از قدرت دفاعی بالا و آمادگی کامل در مقابله با هجوم دشمن و بیگانگان برخوردار است که پادگان ها و مراکز انتظامی آن، نیروهای آماده دفاع و فعال داشته باشند. با توجه به اهمیت موضوع فوق، بیش از پیش انتظار می رود تا جوانان کشور در جهت انجام این خدمت مقدس، به صورت داوطلبانه آمادگی خود را اعلام نمایند اما آنچه مستلزم انجام این امر است، زمینه ای متناسب با نیازهای فعلی جوامع بشری در جهت تامین امنیت ملی و فراهم سازی بستری متناسب با رفع دغدغه های جوانان پس از شناخت خدمت سربازی توسط آنان، انجام گردد تا آنان نیز برای انجام این خدمت مقدس، بیش از پیش، شوق خدمت رسانی را در دل هایشان احساس و در جهت انجام آن کاستی ننمایند. بایستی با شناخت دقیق شرایط خدمت رسانی، به جوانان از ابتدای امر، آموزشهای لازم و درستی در جهت انجام خدمت سربازی داده شود تا جوانان نیز با انگیزه و نیروی مستمر ثمر، این خدمت مقدس را به پایان برسانند. خدمت سربازی، روحیه نظم و انضباط و اطاعت از قانون را به آنان آموخته و از عوامل مهم جامعه پذیری اعضای جامعه محسوب می گردد و در میزان آگاهی های سیاسی اجتماعی و تقویت بینش سیاسی جوانان مؤثر می باشد. لذا خدمت سربازی باعث می شود که سربازان پس از پایان خدمت خود، افرادی آموزش دیده و آشنا به اصول و روش های دفاعی و نظامی باشند.

مفهوم سربازی در ایران:

به انجام خدمت مقدس سربازی عمومی گفته می شود که بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تمام مردان بالای ۱۸ سال ایرانی، به جز مواردی که استثنا شده اند، باید به خدمت سربازی بروندگذراندن دوره سربازی برای تمامی مشمولین اجباری است و مشمولین قبل از پایان این دوره از

انجام هرگونه خدمات دولتی و استفاده از برخی خدمات شهروندی بازداشته می‌شوند، مگر با ارائه مدرک معافیت موقت. (asriran. Com: تاریخ مراجعه: ۱۳۹۸/۰۲/۲۳).

تعریف سربازی در فرهنگ عامه

سالهاست که بین عامه مردم نام سربازی با یک دوره ۲ ساله اتلاف وقت و از دست دادن فرصت‌ها مترادف گشته است. سربازی را می‌توان بعد از کنکور، دومین دغدغه اصلی جوانان دانست. عده بسیاری نیز معتقدند که ترس از اعزام به خدمت سربازی یکی از دلایل حساسیت یافتن مسئله کنکور برای پسران است. اعزام به خدمت علی‌الخصوص برای فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها مسئله‌ای ناخوشایند به شمار می‌آید. چرا که این دسته از جوانان پس از گذشتن از سد کنکور و گذراندن دشواری‌های خاص دوران تحصیل، برای ورود به مرحله بعدی زندگی و اشتغال، باید از سدی دیگر به نام سربازی عبور کنند.

حال با توجه به آنچه گفته شد، می‌توان اینگونه اشاره کرد که امنیت با واژه‌ی سرباز و سربازی گره خورده است. استان کردستان به سبب پیشینه‌ی دور و دراز در تقدیم شهدای سرباز برای حفظ و امنیت، نمونه‌ی والایی از جانفشانی‌ها و ایثارگری‌های این قشر مخلص در مسیر امنیت‌آفرینی برای این خطه از میهن اسلامی مان است. سربازان وظیفه اعم از سربازان بومی استان و دیگر سربازانی که برای خدمت به میهن در استان کردستان خدمت کرده‌اند همواره در راه حفظ آرمان‌های کشور و تامین نظم و امنیت در این استان، دلاورمردی‌های فراوانی را از خود نشان داده‌اند.

پیشینه پژوهش:

صمیمی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان « نقش و جایگاه خدمت مقدس سربازی در توسعه قانون مداری و نظم و انضباط اجتماعی»، دوران سربازی را به عنوان فرصتی برای نهادینه سازی نظم و انضباط و در نتیجه این دو، قانون مداری، می‌داند. او بر این باور است که نظام وظیفه به عنوان یک « فرا- نهاد»، این امر خطیر را برعهده گرفته است. امری که برعهده چند ارگان بوده اما هیچ کدام به اندازه نهاد نظام وظیفه به خوبی از عهده نهادینه کردن این ارزش برنیاوده اند. چرا که این نهاد دارای ویژگی « خود - ترمیمی»، می‌باشد

درپژوهشی دیگر با عنوان «سربازی: مسیری مطمئن به سوی آینده‌ای روشن»، که توسط فرخ پناه کلاش (۱۳۹۲). صورت پذیرفته است به واکاوی بعد روان شناختی امر سربازی پرداخته شده است. او در این

پژوهش معتقد است که چون میان استقلال سیاسی و اقتصادی یک کشور از یک طرف و بابینه نظامی و دفاعی آن از طرف دیگر، ارتباط مستقیم وجود دارد، از همین رو، بایسته است که به بعد روانشناختی سربازان - به عنوان بخش گسترده‌ای از نیروهای مسلح - توجه بیشتر مبذول شود. یان امر باعث افزایش اعتماد به نفس، انگیزه و اعتقاد کاری آن‌ها خواهد شد. هم چنین توجه به تفاوت‌های فردی، آن‌ها مهم می‌باشد. چرا که از این جهت است که هر سرباز با توجه به محیط سربازی خود، نوعی تصور و بینش از آن پیدا خواهد نمود و بعدها این نوع تصور و بینش بر تربیت سیاسی، اجتماعی و . . . او تاثیر خواهد گذاشت و او را فردی وطن دوست و یا وطن ستیز بار خواهد آورد.

ردموند و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان "مقدمه کوتاهی بر فرهنگ محل کار خدمت سربازی"، به واکاوی این مسأله می‌پردازند که فرهنگ و چگونگی آداب و رسوم حاکم بر محیط و محل خدمت مقدس سربازی سرباز، همواره بر روند کیفیت کار او مؤثر هستند. آن‌ها در این مقاله اظهار داشته‌اند که؛ چون فرهنگ نظامی عمدتاً با ساختار سازمانی، چارچوب و قوانین آن، منحصر به فرد و تعریف شده است. از همین رو، این مقاله بر جنبه‌های فرهنگ نظامی و تأثیر آن‌ها بر ادغام مجدد بعد از جداسازی نظامی تمرکز دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با هدف دست یافتن به ادبیاتی غنی در حوزه سربازی، سربازان و نقش آنها در تامین امنیت، ناگزیر از رجوع به منابع کتابخانه‌ای و استفاده از داده‌های آرشیوی است. روش پژوهش کتابخانه‌ای - اسنادی، یکی از روش‌های رایجی است که در تمام پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد و در بعضی از آن‌ها موضوع پژوهش از نظر روش، از آغاز تا انتها، متکی بر یافته‌های پژوهش کتابخانه‌ای است. به طوری که در پژوهش‌هایی هم که ماهیت کتابخانه‌ای ندارند، پژوهش‌گران ناگزیر از کاربرد روش کتابخانه‌ای در پژوهش خود هستند. در این گروه از پژوهش‌ها، پژوهش‌گر باید ادبیات و سوابق مسأله و موضوع پژوهش را مطالعه کند. در نتیجه، باید از روش کتابخانه‌ای استفاده کند و نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب شامل فیش، جدول و فرم ثبت و نگهداری و در پایان، به طبقه بندی و بهره برداری از آن‌ها اقدام کند (یاریقی، ۱۳۹۲: ۵۵). در این روش، مقالات و کتاب‌های چاپ شده در حوزه سربازان و ماموریت‌های آنان و همچنین نقش آنان در ایجاد و تامین امنیت شهروندان جامعه به ویژه شهروندان استان کردستان مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و مولفه‌های کاربردی آن استخراج و با تحلیل کافی ارایه گردیده است.

بحث و یافته‌ها

در ذیل، مفاهیم استخراج شده از مطالعه‌ی موضوعات و ادبیات نظری و کتابخانه‌ای پیرامون مقوله‌ی مورد نظر استخراج گردید و ارایه شده است:

جایگاه سرباز در نیروهای مسلح

سرباز در نیروهای مسلح به عنوان رکن محکم یگان است؛ چرا که سرباز پایین ترین رده اجرایی نیروهای مسلح است و عمده زحمات بر دوش این عزیزان است. مقدمترین سینه ای که در مقابل دشمن سپر می‌شود، سینه سرباز است. به همین دلیل، سرباز در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، نقش ارزشمند و ویژه ای دارد یک سرباز در نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران، پرچم دار عزت و شرف ملت خویش است، با این وصف که تکیه مردم و نظام یک مملکت، بر نیروهای مسلح آن است و یک سرباز همیشه در خط مقدم این تکیه گاه است. در حقیقت سرباز تأمین کننده امنیت در کشور است.

معنویت گرایی و سربازان

لازمه سربازی، عشق است، چون هیچ کاری بدون عشق، برای انسان آسان نیست. سربازی، عشق و ایمان به خداوند متعال و عشق به سرزمین مادری لازم دارد. امنیت و آسایش یک کشور، در گرو سربازان آن کشور است. الحمدلله در کشور ما، سربازی، یک دوران مقدس است و مسئولان و مردم برای کسانی که این دوران را طی می‌کنند، ارزش زیادی قائل‌اند و جوانان نیز با درک جایگاه خود، به سرباز بودن خود افتخار می‌کنند. سربازی در کشور ما دارای دو بعد معنوی و نظامی است و به همین دلیل، هم از جنبه روحی و هم از جنبه جسمی، بر روی جوانان تأثیرگذار است. یعنی در کشور ما کنار آموزشهای نظامی، به سربازان اصول و مباحث معنوی و دینی نیز آموزش داده می‌شود. سربازان ایران اسلامی، فرصت بسیار خوبی دارند که از نظر معنوی و نظامی، خودشان را بسازند و دوران زندگی آینده خود را با آمادگی لازم سپری کنند.

تاثیر سربازی بر جوانان

یکی از تاثیراتی که سربازی بر جوانان دارد، افزایش حس تعلق سرزمینی است. هر فردی در هر جامعه و جزء هر ملتی که باشد، نسبت به میهن و سرزمینش، علاقه و تعصب ناگسستنی دارد. این علاقه، از

همان دوران کودکی و نوجوانی، در انسان به وجود می‌آید. مردمی که گاه هر کدام، فرهنگ، زبان، اعتقادات و سنت‌های متفاوت و متنوعی دارند، ناگهان در برابر یک دشمن مشترک و متجاوز، چنان نسبت به یکدیگر مهربان و دلسوز می‌شوند و چنان متحد، یکپارچه و هماهنگ عمل می‌کنند و یاور همدیگر می‌شوند که هیچ قدرت و عاملی غیر از باورهای الهی و اعتقادی، قادر نیست این چنین تحولی در آنان به وجود آورد. نقطه آغاز این روحیه سلحشوری، دوران سربازی است.

افزایش روحیه‌ی ایثارگری در میان جوانان: گاهی شاهد بوده ایم که در اثر بلایای طبیعی مانند زلزله و یا سیل گروه‌هایی از نیروهای نظامی، با حضور سربازان، به کمک مردم آسیب دیده می‌شتابند. با پوشیدن لباس سربازی، پیوند عاطفی سرباز و مردم، خود به خود، ایجاد شده است و در این گونه حوادث، فرصت بروز و ظهور پیدا می‌کند.

گسترش و تقویت ارتباط با دیگران: بسیاری از وظایف روزانه سرباز در ارتباط با دیگر سربازان است. علاوه بر آن، هر سرباز، عضوی از مجموعه‌ای سازمانی به شمار می‌رود که با همین مجموعه هم شناخته می‌شود. این هویت، در واقع، همان منش اجتماعی اوست که در سایه زندگی در یک اجتماع سازمان یافته و منظم، ایجاد می‌شود.

تمرین مدارا و بردباری در برخورد با دیگران: اصولاً جوانان، زندگی اجتماعی را دوست دارند، اما ترجیح می‌دهند با آن گروه از همسالان خود که دارای وجوه تشابه در روحیه و تفکر هستند، معاشرت داشته باشند. در حالی که زندگی سربازی، آنان را وادار می‌کند با کسانی معاشرت کنند که هیچ تشابهی با آنها ندارند. بدون تردید، این نگرش و تفکر، در زندگی بعد از سربازی آنان نیز تأثیر خواهد گذاشت. نتیجه چنین تأثیری، رفتار مسالمت آمیز با دیگران است.

تجربه زندگی مستقل و دور از خانواده: دوران سربازی، غالباً اولین تجربه زندگی مستقل یک جوان است که دنیایی جدید را فراروی او قرار می‌دهد.

مقابله با سختی‌ها و افزایش قدرت تحمل: محدودیت‌های زندگی سخت و در مواردی طاقت فرسای دوران آموزش نظامی، روحیه آسیب پذیر یک جوان را پخته و آبدیده می‌کند و اراده او را در مقابله با سختی‌های زندگی، استحکام می‌بخشد.

تمرین قناعت پیشه‌گی: سرباز، در این دوره، چه از نظر آرایش و لباس و پوشش و چه از جنبه تغذیه و تفریح و چه از جهت دسترسی به امکانات رفاهی و ارتباطی، تابع شرایط و امکانات خاص زمانی و مکانی است. یک جوان، در دوره سربازی، مجبور می‌شود که خود را با امکانات محدود این دوره، تطبیق دهد.

دستیابی به روحیه نظم و انضباط در جامعه: بیداری صبحگاهی یک سرباز، در ساعت معینی انجام می‌گیرد و از همان لحظه، تمام اوقات روزانه اش طبق برنامه پیش بینی شده، انجام می‌شود. این برنامه،

موسوم به برنامه «سین» است که بویژه در دوره آموزش مقدماتی، تمام دقایق زندگی روزانه یک سرباز را در برمی گیرد. این نوع زندگی منظم و دقیق که پیروی از آن، از سلیقه و اختیار سرباز خارج است، به گونه ای نامحسوس و ناخودآگاه، او را با نظم و انضباط، مأنوس می‌کند و ضمن آن که روحیه او را در پذیرش نظم، انعطاف پذیر می‌سازد، انگیزه و علاقه اش را نیز به نظم، متمایل می‌کند و برمی‌انگیزد.

نتیجه گیری:

دوران پرافتخار سربازی، دورانی است که اکثر جوانان آن را سپری خواهند کرد، جوان در دوران سربازی اعتماد به نفس پیدا می‌کند و یاد می‌گیرد روی پای خودش بایستد. در واقع در دوران سربازی، جوان آبدیده می‌شود تا جایی که بتواند آینده و کشور خود را بسازد. می‌آموزد که برای خانواده و دیگران تکیه گاه باشد و یاد می‌گیرد که مستقل عمل کند. جوان در دوران سربازی از نظر معنوی و مسائل دینی ساخته می‌شود؛ چون وقتی انسان در شرایط سخت قرار می‌گیرد، به خدا نزدیکتر می‌شود و ایمان و تقوای او تقویت می‌شود. در هر صورت، باید چه از طرف خود سرباز و چه از سوی مسئولان، شرایطی ایجاد شود که یک جوان، خدمت دوران سربازی را مفید به حال خود و جامعه تلقی کند و مدت خدمت خود را اتلاف عمر به شمار نیاورد و از طرفی، شرایطی ایجاد شود که یک جوان، با نگرش مثبت و سازنده، نیروهای مسلح را ترک کند.

نتایج حاکی از آن است که نقش سربازان وظیفه در حفظ و نظم و امنیت در استان کردستان، بسیار برجسته و قابل توجه است. این سربازان در کنار کارکنان کادر نقشی بی‌بدیل در دهه‌ی اول انقلاب داشتند، به طوری که در این مسیر؛ شهدای شاخصی را تقدیم جامعه نموده و در این مسیر از هرگونه جانفشانی و ایثارگری دریغ ننموده و شجاعت‌های بی‌بدیلی از خود نشان داده‌اند.

تمرین قانون گرایی: وظایف روزانه یک سرباز در محیط خدمت سربازی که می‌توان آن را به یک اجتماع کوچک تر تشبیه کرد از ضمانت اجرایی برخوردار است و چنانچه او از وظایفی که بر عهده اش گذاشته شده، سرپیچی کند و یا در عدم اجرای آنها قصد سهل انگاری و فرار از زیربار مسئولیت داشته باشد، متناسب با تخلف خود، تنبیه خواهد شد. با این شیوه زندگی، می‌توان ادعا نمود که دوره سربازی، یک جوان را با قاعده قانون محوری زندگی اجتماعی و احترام به قوانین اجتماعی، هر چه بیشتر آشنا می‌سازد.

افزایش حس مسئولیت پذیری: افراد هر جامعه ای که بر قاعده دو ویژگی قانون و نظم اداره شود، خود به خود، متعهد به پذیرش و اجرای این نظم و قانون می‌شوند. این تعهد، همان حس مسئولیت پذیری ای است که همه جوانان و بویژه پسرها، در زندگی آینده خود، شدیداً به آن، نیازمندند.

در این راستا برای نقش آفرینی هرچه بیشتر سربازان در تامین نظم و امنیت باید به نیازهای آنان توجه کرده و ظرفیت‌های بالقوه آنان را بالفعل نمود. از این رو برای نیل به این هدف، پیشنهادات ذیل مطرح است:

- به کار گماشتن روان شناس و مشاور در تمامی پادگان‌ها و مراکز آموزشی و خدمتی به منظور حل مشکلات و نیازهای روحی و روانی احتمالاً آن‌ها.
- تخصصی نمودن نیروهای سربازی در کل کشور در تمامی نیروهای نظامی. مانند کاری که در نیروهای انتظامی صورت گرفته است. (پلیس فتا، پلیس پیشگیری، پلیس مواد مخدر، پلیس آگاهی و ...).
- استفاده بهینه و برنامه‌ریزی شده از تخصص خاص سربازان.
- آموزش اخلاق حرفه‌ای به صورت گسترده و در تمام ابعاد آن، به تمامی پرسنل و نیروهای کادر، ب‌ه صورت کارگاه‌های آموزشی، دال بر چگونگی برخورد احترام آمیز با سربازان و البته همکاران خود.
- عدم بی‌توجهی و بی‌احترامی نسبت به سربازان از طرف تمامی رده‌های مافوق.
- توجه بیشتر به حفظ شان و موقعیت و منزلت اجتماعی سربازان.
- فراهم نمودن زمینه استفاده از اماکن ورزشی و تفریحی به کارکنان و وظیفه.
- فراهم نمودن امکان اردوهای دوره‌ای سیاحتی و زیارتی برای سربازان به منظور افزایش و تقویت روحیه آن‌ها.
- استفاده از توان سربازان بومی استان کردستان هر محله در شناخت موقعیت‌های مرزی و اقلیمی و آب و هوایی و ژئوپلیتیکی و ...

منابع

منابع فارسی

تقی‌پور، احمد (۱۳۹۲). در پژوهش خود با عنوان « نقش و جایگاه خدمت مقدس سربازی در توسعه قانون مداری و نظم و انضباط اجتماعی»، نشریه علمی سرباز، چاپ پنجم، شماره ۳، ۱۳۹۲ رستمی، صابر و امدادی، فرهاد (۱۳۹۲). مقایسه و بررسی خدمت مقدس سربازی در کشورهای مختلف جهان و بررسی آسیب‌ها و بهره مندی‌های آن، در چکیده مقالات همایش ملی خدمت سربازی: (رویکردها، کارکردها و افق‌ها). سازمان وظیفه عمومی ناجا، مرکز تحقیقات کاربردی، ویراستار علمی و ادبی: رضا رئیسی وانانی، بهمن ماه ۱۳۹۲.

سایت سازمان وظیفه عمومی www.police.ir/vazifehomomi

سایت مقام معظم رهبری: Leader.ir

صمیمی، فریبرز (۱۳۹۲). نقش و جایگاه خدمت سربازی در توسعه قانون‌مداری و نظم و انضباط اجتماعی، در چکیده مقالات همایش ملی خدمت سربازی: (رویکردها، کارکردها و افق‌ها). سازمان وظیفه عمومی ناجا، مرکز تحقیقات کاربردی، ویراستار علمی و ادبی: رضا رئیسی وانانی. فرخ پناه کلاش، فرهاد (۱۳۹۲). سربازی، مسیری مطمئن به سوی آینده‌ای روشن، صمیمی، در چکیده مقالات همایش ملی خدمت سربازی: (رویکردها، کارکردها و افق‌ها). سازمان وظیفه عمومی ناجا، مرکز تحقیقات کاربردی، ویراستار علمی و ادبی: رضا رئیسی وانانی.

مجله حدیث زندگی، شماره ۴۰، پایگاه اطلاع رسانی حوزه فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۷ یاریقلی، بهبود (۱۳۹۲). تبیین فلسفه عدالت تربیتی بر مبنای واکاوی «نظریه عدالت» و اشاره‌های آن برای نظام آموزشی ایران، رساله دکتری، دانشگاه خوارزمی تهران، گروه فلسفه تعلیم و تربیت. با استاد راهنمایی سعید ضرغامی.

منابع لاتین

Redmond A..J .(2015). Ethics and Army Leadership: Climate Matters, culture And the us Army, Parameters 45(1). Spring, pp69-83.